

DOI: <https://doi.org/10.52714/dthu.14.06S.2025.1674>

THỰC TRẠNG QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM KHÁM PHÁ MÔI TRƯỜNG XUNG QUANH CHO TRẺ 5 TUỔI CÁC TRƯỜNG MẦM NON Ở QUẬN TÂN PHÚ, THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Lê Hùng Cường¹ và Dương Ngọc Đức^{2*}

¹*Khoa Sư phạm Khoa học xã hội, Trường Sư phạm,
Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam*

²*Học viên cao học, Trường Đại học Đồng Tháp, Việt Nam*

**Tác giả liên hệ, Email: ducngocduong97@gmail.com*

Lịch sử bài báo

Ngày nhận: 25/9/2025; Ngày nhận chỉnh sửa: 15/10/2025; Ngày duyệt đăng: 22/10/2025

Tóm tắt

Bài viết tập trung nghiên cứu thực trạng quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh. Trên cơ sở tiếp cận lý luận và khảo sát thực tế đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, nghiên cứu sử dụng phương pháp, phân tích kết quả cho thấy các hoạt động trải nghiệm bước đầu được quan tâm triển khai nhưng vẫn còn nhiều hạn chế về lập kế hoạch, hình thức tổ chức, sự phối hợp lực lượng và công tác kiểm tra, đánh giá. Bài viết khẳng định sự cần thiết phải nâng cao hiệu quả quản lý, đồng thời đề xuất một số định hướng nhằm tạo môi trường giáo dục mở, giúp trẻ phát triển năng lực nhận thức, kỹ năng xã hội và thái độ tích cực đối với thế giới xung quanh.

Từ khóa: *Giáo dục mầm non, hoạt động trải nghiệm, môi trường xung quanh, quản lý, trẻ mẫu giáo 5 tuổi.*

Trích dẫn: Lê, H. C., & Dương, N. Đ. (2025). Thực trạng quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh. *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, 14(06S), 30-43. <https://doi.org/10.52714/dthu.14.06S.2025.1674>

Copyright © 2025 The author(s). This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 License.

THE CURRENT SITUATION OF MANAGING EXPERIENTIAL ACTIVITIES FOR EXPLORING THE SURROUNDING ENVIRONMENT AMONG FIVE-YEAR-OLD CHILDREN IN PRESCHOOLS OF TAN PHU DISTRICT, HO CHI MINH CITY

Le Hung Cuong¹ and Duong Ngoc Duc^{2*}

*¹Faculty of Social Sciences Education, School of Education,
Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam*

²Postgraduate, Dong Thap University, Cao Lanh 870000, Vietnam

**Corresponding author, Email: ducngocduong97@gmail.com*

Article history

Received: 25/9/2025; Received in revised form: 15/10/2025; Accepted: 22/10/2025

Abstract

The article focuses on examining the current situation of managing experiential activities for exploring the surrounding environment among five-year-old children in preschools of Tan Phu district, Ho Chi Minh city. Based on theoretical approaches and practical surveys of administrators and teachers, the study applied various research methods. The analysis reveals that experiential activities received initial attention in implementation but still faced several limitations in planning, organizational forms, stakeholder coordination, and assessment practices. This article emphasizes the necessity of improving management effectiveness and proposes several orientations to create an open educational environment; thereby fostering children's cognitive development, social skills, and positive attitudes toward the surrounding world.

Keywords: *Experiential activities, five-year-old children, management, preschool education, surrounding environment.*

1. Giới thiệu

Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Nghị quyết còn nhấn mạnh mục tiêu phát triển toàn diện trẻ em về thể chất, tình cảm, hiểu biết, thẩm mỹ, hình thành các yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị tốt cho trẻ bước vào lớp 1. (Ban Chấp hành Trung ương, 2013).

Giáo dục mầm non là bậc học khởi đầu trong hệ thống giáo dục quốc dân, có vai trò ý nghĩa vô cùng quan trọng giúp trẻ phát triển toàn diện và hình thành các yếu tố nền tảng đầu tiên của nhân cách, cho trẻ bước vào giai đoạn tiểu học. Theo Chương trình Giáo dục Mầm non, mục tiêu là phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ và phát triển ở trẻ em những chức năng tâm, sinh lý, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kỹ năng sống cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn, đặt nền tảng cho sự phát triển sau này. (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021)

Trong những năm qua, ngành giáo dục quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh đã tích cực thực hiện đổi mới về chương trình, phương pháp, hình thức tổ chức các hoạt động trải nghiệm (HĐTN) khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi ở các trường mầm non. Tuy các trường mầm non ở quận Tân Phú, HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi mới dừng lại ở mức thử nghiệm, còn mang tính hình thức, chưa chú trọng khâu tổ chức và quản lý, giáo viên (GV) nhiều khi làm thay cho trẻ, nên chưa đạt hiệu quả như mong đợi.

Trước thực trạng này đòi hỏi công tác quản lý HĐTN, khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú phải được nghiên cứu một cách hệ thống, từ khâu lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, đến kiểm tra, đánh giá, nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện.

Xuất phát từ lý do trên, tác giả đã lựa chọn nghiên cứu “Quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh”, nhằm góp phần giải quyết những hạn chế hiện nay.

2. Tổng quan lý thuyết

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. Quản lý và quản lý giáo dục

Theo Nguyễn và Nguyễn (2015), quản lý là quá trình tác động có tổ chức, có định hướng của chủ thể quản lý lên đối tượng và khách thể quản lý nhằm đạt được mục tiêu đã xác định. Quản lý bao gồm việc huy động, phối hợp và sử dụng tối ưu các nguồn lực (nhân lực, vật lực và tài lực) để đạt hiệu quả cao nhất trong hoạt động của tổ chức. Trong lĩnh vực giáo dục, *quản lý giáo dục* được hiểu là quá trình tác động có mục tiêu, có kế hoạch của chủ thể quản lý (các cấp lãnh đạo, hiệu trưởng, cán bộ quản lý (CBQL)) nhằm điều hành, tổ chức và kiểm soát các hoạt động giáo dục để đạt được mục tiêu đào tạo (Nguyễn, 2020). Như vậy, quản lý giáo dục không chỉ đảm bảo tính tổ chức mà còn hướng đến việc phát huy tính chủ động, sáng tạo của các lực lượng tham gia vào quá trình giáo dục.

2.1.2. Hoạt động trải nghiệm trong giáo dục mầm non

Giáo dục trải nghiệm được hình thành từ triết lý “học qua làm” (*learning by doing*), nhấn mạnh vai trò của trải nghiệm thực tiễn trong quá trình lĩnh hội tri thức (Dewey, 1938; Kolb, 1984). Trong bối cảnh giáo dục mầm non, HĐTN được xem là hình thức tổ chức giúp trẻ học thông qua vui chơi, thao tác và khám phá các tình huống gần gũi với đời sống. Theo Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), đây là quá trình “học bằng chơi, học qua làm”, nhằm phát

triển phẩm chất, năng lực, kỹ năng sống và khả năng thích ứng với môi trường xung quanh.

HĐTN trong giáo dục mầm non được xem là cầu nối giữa lý thuyết và thực tiễn, góp phần hình thành tư duy sáng tạo, kỹ năng xã hội, tinh thần hợp tác và thái độ tích cực trong học tập (Châu & Phan, 2024). Như vậy, HĐTN trong giáo dục mầm non không chỉ mang ý nghĩa giáo dục mà còn là con đường hình thành nhân cách toàn diện cho trẻ ở giai đoạn đầu đời.

2.1.3. Hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh của trẻ 5 tuổi

Theo Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), môi trường xung quanh trong giáo dục mầm non bao gồm môi trường tự nhiên (cây cối, động vật, hiện tượng tự nhiên...) và môi trường xã hội (con người, sự kiện, nghề nghiệp, đồ vật...). HĐTN khám phá môi trường xung quanh là quá trình tổ chức cho trẻ tương tác trực tiếp với các sự vật, hiện tượng trong môi trường đó nhằm phát triển năng lực nhận thức, ngôn ngữ, tư duy và kỹ năng sống.

Theo Nguyễn (2020), đặc điểm nhận thức của trẻ mầm non chủ yếu dựa vào tư duy trực quan, hành động, vì vậy việc tổ chức hoạt động khám phá môi trường xung quanh có vai trò đặc biệt quan trọng, giúp trẻ hình thành khái niệm ban đầu về thế giới xung quanh, đồng thời phát triển khả năng quan sát, đặt câu hỏi, suy luận và hợp tác. Trẻ 5 tuổi là giai đoạn tiền học đường, có nhu cầu mạnh mẽ trong việc tìm hiểu, khám phá và diễn đạt những gì trẻ quan sát được; do đó, HĐTN khám phá môi trường xung quanh trở thành nền tảng quan trọng trong giáo dục mầm non, giúp trẻ phát triển toàn diện cả về nhận thức, tình cảm và kỹ năng xã hội.

2.1.4. Quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi

Quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi là quá trình tác động có mục tiêu, có kế hoạch và có tổ chức của chủ thể quản lý trong nhà trường mầm non, nhằm đảm bảo HĐTN của trẻ diễn ra đúng định hướng chương trình giáo dục mầm non. Quá trình này bao gồm các nội dung cơ bản như: lập kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo và kiểm tra, đánh giá (Nguyễn & Nguyễn, 2015).

2.2. Cơ sở lý luận

Theo Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT ngày 13/4/2021, giáo dục mầm non là bậc học mở đầu trong hệ thống giáo dục quốc dân, có nhiệm vụ đặt nền tảng cho sự phát triển nhân cách, năng lực và phẩm chất của trẻ. HĐTN khám phá môi trường xung quanh (môi trường xung quanh) trong giáo dục mầm non được xem là một trong những hình thức giáo dục quan trọng, góp phần phát triển nhận thức, ngôn ngữ và kỹ năng xã hội cho trẻ thông qua việc học bằng chơi và học qua làm (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2021). Xu hướng giáo dục mầm non hiện nay ở nhiều quốc gia đều nhấn mạnh vai trò của trải nghiệm thực tiễn trong việc phát triển năng lực học tập và thích ứng của trẻ (Nguyễn, 2020).

Theo các nghiên cứu về tâm lý học phát triển, nhu cầu khám phá môi trường xung quanh của trẻ em bắt nguồn từ phản xạ tìm tòi định hướng, phản xạ “cái gì đấy” được các nhà sinh lý học I.M. Sêchê nôp và I.P. Paplôp phát hiện. Khi phản xạ này được khởi phát, trẻ bộc lộ sự tò mò, thích đặt câu hỏi và muốn tìm hiểu về thế giới xung quanh, từ đó hình thành nền tảng cho tư duy phân biện và kỹ năng ngôn ngữ (Văn, 2022). Đối với trẻ 5 tuổi, tư duy trực quan, hành động là chủ đạo, nên HĐTN giúp trẻ hình thành biểu tượng ban đầu về các sự vật, hiện tượng tự nhiên và xã hội thông qua quan sát, thử nghiệm và mô phỏng (Nguyễn, 2020).

Hoàng (2012) cho rằng việc hướng dẫn trẻ làm quen với môi trường xung quanh là một quá trình sư phạm có tổ chức, trong đó GV đóng vai trò định hướng, khơi gợi hứng thú và dẫn dắt trẻ trong hoạt động khám phá. Từ góc độ quản lý, việc tổ chức các HĐTN này đòi hỏi nhà

trường phải có kế hoạch, nguồn lực và cơ chế giám sát phù hợp để đảm bảo chất lượng và tính an toàn cho trẻ. Theo Cao (2017), quản lý HĐTN trong trường mầm non là một nội dung trọng tâm trong đổi mới giáo dục, giúp trẻ phát triển toàn diện về thể chất, trí tuệ, cảm xúc và kỹ năng xã hội.

Đinh (2010) nhấn mạnh rằng HĐTN sáng tạo tạo cơ hội để trẻ tích hợp kiến thức từ nhiều lĩnh vực, qua đó hình thành năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo. Trong khi đó, các công trình nghiên cứu trong nước chủ yếu tập trung vào quản lý hoạt động vui chơi hoặc trải nghiệm ngoài lớp học, ít có công trình đi sâu vào quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh ở cấp độ mầm non. Điều này cho thấy khoảng trống nghiên cứu trong lĩnh vực quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi, một nội dung vừa mang tính giáo dục, vừa đòi hỏi kỹ năng quản lý sư phạm đặc thù.

Trên cơ sở kế thừa các công trình trước, nghiên cứu này hướng đến việc đề xuất các biện pháp quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi tại các trường mầm non ở quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh. Mục tiêu nhằm nâng cao hiệu quả tổ chức, phát huy vai trò chủ thể của GV và tăng cường sự tham gia của cộng đồng trong giáo dục mầm non địa phương.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng tổng hợp các phương pháp: (1) *Nghiên cứu tài liệu* nhằm thu thập, phân tích các văn bản, báo cáo, kế hoạch và quy định liên quan đến công tác quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi tại các trường mầm non ở quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh; (2) *Điều tra bằng phiếu hỏi* để thu thập dữ liệu định lượng từ đội ngũ CBQL và GV, phản ánh thực trạng quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh; (3) *Phỏng vấn sâu* một số CBQL và GV nhằm khai thác thông tin định tính về nhận thức, khó khăn và đề xuất giải pháp; (4) *Quan sát thực tế* hoạt động quản lý và tổ chức chuyên môn tại các trường; (5) *Thống kê toán học* để mã hóa, xử lý và phân tích dữ liệu bằng phần mềm Excel, xác định tần suất, tỷ lệ phần trăm và điểm trung bình (ĐTB) các mức độ đánh giá.

Nghiên cứu được tiến hành theo các bước: (1) Xác định mục tiêu khảo sát thực trạng quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi; (2) Xây dựng nội dung và công cụ khảo sát; (3) Lựa chọn khách thể gồm 115 người (25 CBQL và 90 GV thuộc 10 trường mầm non trên địa bàn quận Tân Phú); (4) Thu thập, xử lý và phân tích số liệu. Kết quả khảo sát được tính toán theo thang bốn mức độ (1–4 điểm) được quy ước tương ứng với các mức đánh giá:

- Từ 3,26 - 4,00 : Tốt/Rất cần thiết/Rất thường xuyên
- Từ 2,51 - 3,25 : Khá/Cần thiết/ Thường xuyên
- Từ 1,76 - 2,50 : Đạt/Ít cần thiết/Ít thường xuyên
- Từ 1,00 - 1,75 : Chưa đạt/Không cần thiết/Không thường xuyên

5. Kết quả nghiên cứu thực trạng quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh

5.1. Thực trạng nhận thức của cán bộ quản lý, giáo viên về sự cần thiết của quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh

Bảng 1. Kết quả khảo sát sự cần thiết quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Rất cần thiết		Cần thiết		Ít cần thiết		Không cần thiết			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Giúp trẻ thích nghi với môi trường, hình thành nhận thức về môi trường và biết điều chỉnh, cải thiện môi trường để phù hợp với nhu cầu phát triển cá nhân	75	65,2	25	21,7	10	8,7	5	4,4	3,45	2
2	Tạo cơ hội để nuôi dưỡng tâm hồn trong sáng, tính nhân ái và tình cảm yêu thương ở trẻ; đồng thời khuyến khích trẻ yêu quý, bảo vệ thiên nhiên, trân trọng truyền thống quê hương và gìn giữ sản phẩm lao động tự tạo	80	69,6	20	17,4	10	8,7	5	4,3	3,53	1
3	Khuyến khích trẻ chủ động tìm hiểu, phát hiện điểm mới, và những khía cạnh ẩn dấu trong các sự vật, hiện tượng xung quanh trẻ.	55	47,8	35	30,4	15	13,0	10	8,7	2,96	4
4	Giáo dục giúp trẻ hình thành thái độ và hành vi tích cực với môi trường.	70	60,9	30	26,1	10	8,7	5	4,3	3,39	3
5	Dạy trẻ những kỹ năng cơ bản để bảo vệ môi trường	40	34,8	35	30,4	25	21,7	15	13,1	2,61	5
ĐTB chung										3,19	

Kết quả ở Bảng 1 cho thấy đa số CBQL và GV đều nhận thức được sự cần thiết của quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh đối với trẻ 5 tuổi, với ĐTB chung đạt 3,19. Trong đó:

Nội dung “Tạo cơ hội để nuôi dưỡng tâm hồn trong sáng, tính nhân ái và tình cảm yêu thương ở trẻ; đồng thời khuyến khích trẻ yêu quý, bảo vệ thiên nhiên, trân trọng truyền thống quê hương và gìn giữ sản phẩm lao động tự tạo” được đánh giá cao nhất (ĐTB =3,53), cho thấy việc nhận thức đúng đắn về vai trò giáo dục giá trị sống, tình cảm, thái độ tích cực của trẻ thông qua các HĐ khám phá môi trường xung quanh.

Nội dung “Giúp trẻ thích nghi với môi trường, hình thành nhận thức về môi trường và

biết điều chỉnh, cải thiện môi trường để phù hợp với nhu cầu phát triển cá nhân” cũng đạt mức cao (ĐTB = 3,45). Nhiều GV cho rằng, thông qua hoạt động này, trẻ được mở rộng vốn hiểu biết về tự nhiên, xã hội, biết tên gọi và đặc điểm của các loài hoa, rau, củ, quả, động vật... từ đó dễ dàng thích ứng với môi trường sống. Tuy nhiên, một số GV nhận định rằng khả năng “cải tạo môi trường” vẫn là khái niệm vượt quá khả năng thực hành của trẻ 5 tuổi.

Đối với nội dung “Giáo dục giúp trẻ hình thành thái độ và hành vi tích cực với môi trường” đạt (ĐTB = 3,39), cho thấy nhận thức tương đối tốt. Nhiều ý kiến của CBQL và GV cho rằng, khi trẻ được trực tiếp quan sát, chăm sóc cây cối, làm quen với vật nuôi hoặc tham gia dọn vệ sinh lớp học, trẻ sẽ hình thành tình yêu thiên nhiên và ý thức bảo vệ môi trường.

Tuy nhiên đối với nội dung “Day trẻ những kỹ năng cơ bản để bảo vệ môi trường” (ĐTB = 2,61) và “Khuyến khích trẻ chủ động tìm hiểu, phát hiện điểm mới, và những khía cạnh ẩn giấu trong các sự vật, hiện tượng xung quanh trẻ” (ĐTB = 2,96), hai nội dung này có ĐTB thấp hơn các nội dung khác.

Ý kiến từ một số GV cho thấy, kỹ năng bảo vệ môi trường chưa được lồng ghép một cách thường xuyên trong các hoạt động, nhiều giờ học chỉ dừng lại ở việc cung cấp kiến thức mà chưa chú trọng rèn luyện kỹ năng thực hành. Một GV chia sẻ: “Hoạt động khám phá môi trường xung quanh chủ yếu mang tính giới thiệu kiến thức, chưa thật sự tạo cơ hội để trẻ thực hành bảo vệ môi trường một cách cụ thể”. Ngoài ra, vẫn còn quan điểm cho rằng việc “tìm tòi cái mới” là mục tiêu khó với trẻ 5 tuổi, nên không được chú trọng trong kế hoạch dạy học.

Nhìn chung, đa số CBQL và GV có nhận thức đúng về vai trò hoạt động khám phá, vẫn còn một số chưa đầy đủ, do đó cần các biện pháp nâng cao nhận thức cho CBQL và GV.

5.2. Thực trạng kế hoạch hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh.

Bảng 2. Kết quả khảo sát về mức độ lập kế hoạch hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Xác định nhu cầu thực tế đối với các hoạt động giúp trẻ làm quen với môi trường xung quanh	36	31,3	85	73,9	24	20,9	0	0	2,10	3
2	Xác định mục tiêu hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	78	67,8	47	40,9	20	17,4	0	0	2,50	1
3	Lựa chọn nội dung và chủ đề phù hợp cho hoạt động khám phá môi trường, làm cơ sở xây dựng chương trình bồi dưỡng cho GV	70	60,9	59	51,3	16	13,9	0	0	2,40	2

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
4	Sắp xếp tiến độ, phân bổ nguồn lực và xác lập các biện pháp nhằm thực hiện kế hoạch một cách hiệu quả	46	40,0	74	64,3	25	21,7	0	0	2,07	4
5	Kế hoạch chuẩn bị nguồn nhân lực, tài chính	25	21,7	84	73,0	36	31,3	0	0	1,91	6
6	Kế hoạch chuẩn bị các điều kiện cơ sở vật chất	24	20,9	85	73,9	36	31,3	0	0	1,89	7
ĐTB chung										2,14	

Kết quả khảo sát ở Bảng 2 cho thấy mức độ lập kế hoạch HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú đạt ĐTB chung 2,14. Nội dung được đánh giá cao nhất là “Xác định mục tiêu hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh” (ĐTB = 2,50), do thường dựa vào chỉ đạo của Bộ, Sở và Phòng GD&ĐT nên thực hiện khá đồng bộ. Tiếp theo là “Lựa chọn nội dung và chủ đề phù hợp cho hoạt động khám phá môi trường, làm cơ sở xây dựng chương trình bồi dưỡng cho GV.” (ĐTB = 2,40), tuy nhiên vẫn còn hạn chế về sự đa dạng và tính khuyến khích khám phá của trẻ.

Các nội dung như “Xác định nhu cầu hoạt động” (ĐTB = 2,10) và “Sắp xếp tiến độ, phân bổ nguồn lực và xác lập các biện pháp nhằm thực hiện kế hoạch một cách hiệu quả.” (ĐTB = 2,07) còn ở mức trung bình, cho thấy kế hoạch chưa xuất phát nhiều từ nhu cầu thực tế của GV và trẻ, mà chủ yếu dựa trên nhận định chủ quan của CBQL. Đặc biệt, hai nội dung “Kế hoạch chuẩn bị nguồn nhân lực, tài chính” (ĐTB = 1,91) và “Kế hoạch chuẩn bị cơ sở vật chất” (ĐTB = 1,89) đạt thấp nhất, nguyên nhân do nguồn kinh phí hạn chế và chưa chủ động huy động các nguồn lực xã hội.

Qua ý kiến phỏng vấn một số GV cho thấy nhiều trường chưa có quy trình khảo sát nhu cầu trước khi lập kế hoạch, còn áp đặt từ trên xuống; việc chuẩn bị tài chính và cơ sở vật chất chưa rõ ràng, gây khó khăn trong tổ chức hoạt động. Điều này đòi hỏi CBQL cần chú trọng hơn tới việc tìm hiểu nhu cầu thực tế, đồng thời chủ động bố trí nguồn lực và cơ sở vật chất phù hợp để nâng cao hiệu quả kế hoạch.

Tóm lại, việc lập kế hoạch quản lý hoạt động khám phá môi trường cho trẻ hiện còn chưa hiệu quả. Để cải thiện, cần nghiên cứu kỹ nhu cầu thực tế của cả trẻ và GV khi xây dựng chương trình, đây là yếu tố then chốt để nâng cao chất lượng hoạt động

5.3. Thực trạng tổ chức hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh

Tổ chức là một mắt xích trong chu trình quản lý, một chuỗi hoạt động thực thi kế hoạch để đạt mục tiêu chung; sau khi xác định kế hoạch và cơ cấu, cần có người lãnh đạo điều hành

Hoạt động tổ chức bao gồm: xây dựng cơ cấu tổ chức, xác định bộ phận cần thiết, thiết lập quan hệ ngang-dọc, phân định chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn, đồng thời xây dựng quy chế hoạt động.

Bảng 3. Kết quả khảo sát về mức độ tổ chức hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Tổ chức bồi dưỡng cho GV về hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	35	30,43	50	43,48	20	17,39	10	8,70	3,04	6
2	Tổ chức tập huấn, hội thảo nhằm bồi dưỡng chuyên môn, nâng cao năng lực cho GV về tổ chức hoạt động khám phá môi trường	40	34,78	45	39,13	20	17,39	10	8,70	3,11	5
3	Sắp xếp các hình thức và vận dụng các phương pháp dạy học đa dạng để trẻ tiếp nhận kiến thức hiệu quả.	50	43,38	45	39,13	15	13,04	5	4,35	3,26	3
4	Phân công nhiệm vụ rõ ràng cho các bộ phận chức năng nhằm tổ chức các hoạt động khám phá môi trường.	40	34,78	50	43,48	15	13,04	10	8,70	3,13	4
5	Lựa chọn, đào tạo và bố trí nhân sự chịu trách nhiệm để đảm bảo thực hiện hiệu quả các hoạt động	55	47,83	40	34,48	15	13,04	5	4,35	3,30	2
6	Phân công công việc cụ thể cho nhóm và cá nhân, đồng thời thiết lập cơ chế phối hợp chặt chẽ giữa các bộ phận trong nhà trường.	50	43,48	40	34,78	20	17,39	5	4,35	3,26	3
7	Tổ chức các buổi hội thảo chuyên đề về hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh	55	47,83	40	34,48	15	13,04	5	4,35	3,30	2
8	Lựa chọn đội ngũ thực hiện hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	60	52,17	40	34,48	10	8,70	5	4,35	3,40	1

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
9	Đầu tư cơ sở vật chất và trang thiết bị phù hợp để phục vụ hoạt động khám phá môi trường cho trẻ	30	26,09	40	34,78	30	26,09	15	13,04	2,91	7
10	Tạo điều kiện học tập, nghiên cứu cho đội ngũ cán bộ, GV và xây dựng cơ chế khuyến khích phù hợp nhằm nâng cao chất lượng thực hiện hoạt động	40	34,78	40	34,48	20	17,39	15	13,04	3,00	8
ĐTB chung										3,10	

Kết quả ở bảng trên cho thấy mức độ tổ chức HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường MN ở quận Tân Phú đã đạt được những kết quả nhất định.

Theo CBQL và GV, nội dung được đánh giá đạt hiệu quả cao nhất là “Lựa chọn đội ngũ thực hiện” (ĐTB = 3,40), tiếp đến là “Lựa chọn, đào tạo và bố trí nhân sự chịu trách nhiệm để đảm bảo thực hiện hiệu quả các hoạt động” và “Tổ chức hội thảo chuyên đề” (ĐTB = 3,30). Các trường thường giao nhiệm vụ cho GV có kinh nghiệm, đồng thời sắp xếp các hình thức và vận dụng các phương pháp dạy học đa dạng để trẻ tiếp nhận kiến thức hiệu quả (ĐTB = 3,26).

Tuy nhiên, một số nội dung đạt thấp, như “Đầu tư cơ sở vật chất và trang thiết bị phù hợp để phục vụ hoạt động khám phá môi trường cho trẻ” (ĐTB = 2,91) và “Tổ chức bồi dưỡng GV” (ĐTB = 3,04), nguyên nhân do kinh phí hạn chế, cơ sở vật chất chưa đủ và chất lượng chưa cao; bồi dưỡng chuyên môn còn lỏng lẻo, thiếu chuyên sâu. Ngoài ra, “Tạo điều kiện học tập, nghiên cứu cho đội ngũ cán bộ, GV và xây dựng cơ chế khuyến khích phù hợp nhằm nâng cao chất lượng thực hiện hoạt động” (ĐTB = 3,00) cũng chưa được chú trọng, CBQL ít cử GV đi đào tạo nâng cao.

Ý kiến phỏng vấn cho thấy, nhiều trường vẫn giao việc tổ chức cho Phó hiệu trưởng hoặc tổ trưởng chuyên môn, thiếu giám sát điều chỉnh kịp thời, dẫn đến một số nội dung kế hoạch triển khai chưa hiệu quả. Điều này đòi hỏi CBQL cần tăng cường bồi dưỡng chuyên sâu, chủ động xây dựng nguồn lực và cơ sở vật chất, đồng thời có cơ chế khuyến khích để nâng cao hiệu quả tổ chức hoạt động.

Nhìn chung, công tác tổ chức HĐTN khám phá môi trường các trường mầm non ở quận Tân Phú còn kém hiệu quả; nguyên nhân chủ yếu là các cấp quản lý chưa chú trọng bồi dưỡng và xây dựng nguồn lực. Nhiều trường thường giao nhiệm vụ này cho Phó hiệu trưởng chuyên môn hoặc tổ trưởng chuyên môn. Một số nội dung trong kế hoạch chưa được triển khai hoặc đã triển khai nhưng không hiệu quả và chưa được điều chỉnh, bổ sung kịp thời.

5.4. Thực trạng chỉ đạo Quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh

Chỉ đạo là quá trình kết nối, động viên và hướng dẫn các thành viên trong tổ chức để hoàn thành nhiệm vụ và đạt mục tiêu đề ra. Khảo sát CBQL và GV cho thấy kết quả sau:

Bảng 4. Kết quả khảo sát mức độ chỉ đạo hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Chỉ đạo GV lập kế hoạch hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	83	72,17	22	19,13	8	6,96	2	1,74	3,62	1
2	Chỉ đạo GV xây dựng chương trình, kế hoạch bồi dưỡng năng lực tổ chức hoạt động khám phá môi trường cho trẻ	40	34,78	42	36,52	27	23,48	6	5,22	2,95	5
3	Chỉ đạo GV đổi mới phương pháp cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	54	46,96	40	34,78	15	13,04	6	5,22	3,23	3
4	Chỉ đạo lựa chọn hình thức để triển khai hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	62	53,91	35	30,43	15	13,04	3	2,61	3,47	2
5	Chỉ đạo lựa chọn các hình thức triển khai phù hợp và tăng cường cơ sở vật chất, tài chính phục vụ cho hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh	40	34,78	50	43,48	18	15,65	7	6,09	2,95	5
6	Chỉ đạo GV phối hợp với cha mẹ học sinh và các lực lượng xã hội để tổ chức hoạt động khám phá môi trường cho trẻ	20	17,39	70	60,87	18	15,65	7	6,09	2,58	6
ĐTB chung										3,13	

Qua bảng số liệu trên cho thấy mức độ chỉ đạo HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi tại các trường mầm non ở quận Tân Phú đạt ĐTB chung 3,13. Trong đó:

Nội dung được đánh giá cao nhất là “Chỉ đạo GV lập kế hoạch hoạt động” (ĐTB = 3,62), cho thấy các HT thường xuyên hướng dẫn, kiểm tra kế hoạch thông qua giáo án, coi đây là nhiệm vụ bắt buộc và được giám sát chặt chẽ. Tiếp đến là “Chỉ đạo lựa chọn hình thức triển khai” (ĐTB = 3,47) và “Chỉ đạo đổi mới phương pháp” (ĐTB = 3,23), phản ánh sự chú trọng áp dụng phương pháp dạy học lấy trẻ làm trung tâm.

Các nội dung đạt thấp gồm “Chỉ đạo GV phối hợp với cha mẹ học sinh và các lực lượng

xã hội để tổ chức hoạt động khám phá môi trường cho trẻ.” (ĐTB = 2,58) và “Chỉ đạo GV xây dựng chương trình, kế hoạch bồi dưỡng năng lực tổ chức hoạt động khám phá môi trường cho trẻ.” (ĐTB = 2,95). Nguyên nhân là do phụ huynh phần lớn bận rộn công việc, ít có điều kiện tham gia, hoạt động phối hợp chưa thường xuyên; công tác bồi dưỡng năng lực tổ chức hoạt động cho GV chưa chuyên sâu. Ngoài ra, “Chỉ đạo lựa chọn các hình thức triển khai phù hợp và tăng cường cơ sở vật chất, tài chính phục vụ cho hoạt động cho trẻ khám phá môi trường xung quanh” (ĐTB = 2,95) còn hạn chế do kinh phí và nguồn lực chưa đảm bảo, nhiều trường mới đáp ứng ở mức trung bình.

Nhìn chung, công tác chỉ đạo đã được triển khai trên nhiều mặt nhưng còn thiếu tính đồng bộ và thường xuyên, gây ảnh hưởng đến hiệu quả tổ chức hoạt động

5.5. Thực trạng kiểm tra, đánh giá quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh

Bảng 5. Kết quả khảo sát mức độ thực hiện kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Tốt		Khá		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Xác định tiêu chí đánh giá rõ ràng và phù hợp cho HĐTN khám phá môi trường	33	28,7	58	50,4	17	14,8	7	6,1	3,06	4
2	Đánh giá hiệu quả việc thực hiện nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức các hoạt động giúp trẻ làm quen với môi trường	42	36,5	49	42,6	22	19,1	2	1,7	3,14	2
3	Đánh giá mức độ nhận thức của trẻ thông qua hoạt động cho trẻ làm quen môi trường xung quanh	22	19,1	45	39,1	38	33,0	10	8,7	2,68	5
4	Kiểm tra tình trạng trang thiết bị và cơ sở vật chất phục vụ các hoạt động làm quen với môi trường	42	36,5	46	40,0	23	20,0	4	3,5	3,08	3
5	Kiểm tra mức độ phối hợp giữa GV, phụ huynh và các lực lượng xã hội trong tổ chức hoạt động cho trẻ.	19	16,5	41	35,7	48	41,7	7	6,1	2,60	6
ĐTB chung										2,91	

Qua khảo sát thấy hiệu trưởng thường chú trọng kiểm tra cơ sở vật chất phục vụ HĐTN, điều này xuất phát từ trách nhiệm quản lý của hiệu trưởng. “Kiểm tra tình trạng trang thiết bị

và cơ sở vật chất phục vụ các hoạt động làm quen với môi trường” Nguyên nhân, đây là một trong những nhiệm vụ quản lý nhà trường của hiệu trưởng. Nếu xảy ra thất thoát cơ sở vật chất, hiệu trưởng phải chịu trách nhiệm trước cơ quan quản lý; đồng thời tổ chức hoạt động khám phá môi trường đòi hỏi nhiều nguồn lực và trang thiết bị. Vì vậy, hiệu trưởng thường xuyên quan tâm, kiểm tra và đôn đốc việc bảo đảm cơ sở vật chất, đây là nội dung quản lý được đánh giá là cần thiết.

Ngược lại, các nội dung đạt thấp gồm “Đánh giá mức độ nhận thức của trẻ thông qua hoạt động cho trẻ làm quen môi trường xung quanh” (ĐTB = 2,68) và đặc biệt “Kiểm tra mức độ phối hợp giữa GV, phụ huynh và các lực lượng xã hội trong tổ chức hoạt động cho trẻ.” (ĐTB = 2,60). Nguyên nhân là hoạt động phối hợp chưa thường xuyên, phụ huynh ít tham gia, và chưa có tiêu chí đánh giá cụ thể. Bên cạnh đó, việc “Xác định tiêu chí đánh giá rõ ràng và phù hợp cho HĐTN khám phá môi trường” (ĐTB = 3,06) còn hạn chế, dẫn đến tình trạng GV thực hiện hình thức, trẻ tham gia chưa tích cực, kỹ năng quan sát, phân tích và ghi nhớ chưa được cải thiện rõ.

Nhìn chung, công tác kiểm tra, đánh giá mới chú trọng vào CSVC và phương pháp tổ chức, trong khi tiêu chí đánh giá và hoạt động phối hợp với phụ huynh, lực lượng xã hội còn yếu. Các trường cần xây dựng bộ tiêu chí đánh giá cụ thể, gắn với mục tiêu giáo dục và năng lực của trẻ, đồng thời tăng cường phối hợp các bên để nâng cao hiệu quả hoạt động.

5.6. Thực trạng đảm bảo các điều kiện quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, thành phố Hồ Chí Minh

Bảng 6. Kết quả khảo sát điều kiện để quản lý hoạt động trải nghiệm khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non

TT	Nội dung	Mức độ								ĐTB	Thứ bậc
		Rất thường xuyên		Thường xuyên		Ít thường xuyên		Không thường xuyên			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Sát sao trong quản lý chuyên môn	70	48,3	65	44,8	10	6,9			2,41	1
2	Chỉ đạo GV tổ chức hoạt động khám phá môi trường xung quanh	13	9,0	70	48,3	62	42,7			1,66	3
3	Nâng cao chất lượng cán bộ, GV	15	10,4	64	44,1	66	45,5			1,65	2
ĐTB chung										1,91	

Kết quả ở Bảng 6 cho thấy điều kiện quản lý HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi ở các trường mầm non quận Tân Phú có ĐTB chung 1,91.

Nội dung được áp dụng thường xuyên nhất là “Sát sao trong quản lý chuyên môn” (ĐTB = 2,41) với gần một nửa CBQL và GV cho biết thường xuyên thực hiện.

Nội dung được áp dụng ít nhất là “Chỉ đạo GV tổ chức hoạt động khám phá môi trường xung quanh” (ĐTB = 1,66) và “Nâng cao chất lượng cán bộ, GV” (ĐTB = 1,65) được áp dụng ít, thậm chí gần một nửa số người khảo sát cho biết chưa bao giờ thực hiện. Điều này cho thấy

các nhà trường chủ yếu tập trung vào quản lý chuyên môn chung, trong khi chỉ đạo tổ chức hoạt động cụ thể và bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ chưa được chú trọng.

Theo phỏng vấn CBQL và GV, nguyên nhân chủ yếu là điều kiện CSVC và nguồn lực của trường còn hạn chế, nên hoạt động khám phá môi trường xung quanh thường dựa vào phối hợp với các đơn vị liên kết bên ngoài. Điều này khiến việc tổ chức các hoạt động tại trường chưa thực sự thường xuyên và hiệu quả.

6. Kết luận

Qua nghiên cứu đã chỉ ra rằng HĐTN khám phá môi trường xung quanh cho trẻ 5 tuổi các trường mầm non ở quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh được triển khai và có những chuyển biến tích cực. Tuy nhiên, công tác quản lý vẫn còn tồn tại những hạn chế về xây dựng kế hoạch, đa dạng hóa hình thức tổ chức, sự phối hợp giữa các lực lượng giáo dục cũng như phương thức kiểm tra, đánh giá. Từ đó, đặt ra yêu cầu tiếp tục đổi mới và nâng cao hiệu quả quản lý nhằm phát huy vai trò của HĐTN trong phát triển toàn diện cho trẻ. Kết quả nghiên cứu có thể là cơ sở tham khảo cho các nhà quản lý và GV mầm non trong việc tổ chức và quản lý các HĐTN theo hướng thiết thực, sáng tạo và phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi của trẻ mầm non.

Tài liệu tham khảo

- Ban Chấp hành Trung ương. (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2021). *Văn bản hợp nhất số 01/VBHN-BGDDT: Chương trình Giáo dục mầm non*.
- Cao, T. H. N. (2017). Quản lý hoạt động trải nghiệm ở trường mầm non đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục. *Tạp chí Giáo dục, Số Đặc biệt, tháng 12/2017*, 2-4.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Đinh T. K. T. (2010), *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo*. Hà Nội: NXB Giáo dục Việt Nam
- Hoàng, T. H. (2012). *Giáo trình phương pháp hướng dẫn trẻ mầm non khám phá khoa học về môi trường xung quanh*. Hà Nội: NXB Giáo dục Việt Nam.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Nguyễn, Q. C., & Nguyễn, T. M. L. (2015). *Đại cương khoa học quản lý*. Hà Nội: NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Nguyễn, T. H. (2020). Thực trạng quản lý hoạt động trải nghiệm cho trẻ 5-6 tuổi các trường mầm non, thành phố Bắc Ninh, tỉnh Bắc Ninh theo hướng phát triển kỹ năng sống. *Tạp chí Quản lý Giáo dục, Tập 12, số 06*, 147-154.
- Châu, T. T. P., & Phan, N. T. (2024). Thực trạng quản lý hoạt động trải nghiệm cho trẻ ở các trường mầm non tại thành phố Bạc Liêu, tỉnh Bạc Liêu. *Tạp chí Giáo dục*, 23(số đặc biệt 11), 138-148. Truy cập từ <https://tcgd.tapchigiaoduc.edu.vn/index.php/tapchi/article/view/1420>.
- Văn, T. M. T. (2022). Giáo dục STEAM trong tổ chức hoạt động giáo dục ở trường mầm non đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục. *Tạp chí Giáo dục*, 22(11), 1-6. <https://tcgd.tapchigiaoduc.edu.vn/index.php/tapchi/article/view/435>.